

Міністерство освіти і науки України

**Полтавська обласна державна адміністрація
Департамент агропромислового розвитку**

**Полтавська державна аграрна академія,
Україна**

**Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, Україна**

**EuroCoop – Європейська асоціація спілок споживчих
кооперативів, Брюссель, Бельгія**

**Лейбніц-Інститут аграрного розвитку в країнах з
перехідною економікою, Німеччина**

**Академія WSB,
Польща**

**Вища школа управління охороною праці в Катовіцах,
Польща**

**Бакинський Слов'янський Університет,
Азербайджан**

**Кооперативно-торговельний університет Молдови,
Молдова**

Клайпедський університет, Литва

ЗБІРНИК

**матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТРЕТЬОГО СЕКТОРА ТА СОЦІАЛЬНО-
ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ І СВІТІ**

30 березня 2021 р.

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Фролов С.О. – Директор Департаменту агропромислового розвитку Полтавської обласної державної адміністрації

Аранчій В.І. – Ректор Полтавської державної аграрної академії, професор

Фідлер М. – Президент ЕуроСоор (Бельгія)

Мохнацький Б. – Ректор Вищої школи управління охороною праці в Катовіцах (Польща), д-р хаб. інж., професор

Шавга Л. – Ректор Кооперативно-торгового університету Молдови (Молдова), д.е.н., професор

Алієва Н. – Ректор Бакинського слов'янського університету (Азербайджан), д.ф.н., професор

Ребілас Р. – Проректор з міжнародних зав'язків Академії WSB в Домброва Гурніча (Польща), д-р хаб.

Валентинов В. – Професор Лейбніц-Інституту аграрного розвитку в країнах з перехідною економікою (Німеччина), д-р хаб., професор

Раманаускас Ю. – Професор кафедри менеджменту Клайпедського університету (Литва), д-р хаб., професор

Горб О.О. – Проректор з науково-педагогічної, наукової роботи Полтавської державної аграрної академії, к.с.-г.н., доцент

Галич О.А. – Директор навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавської державної аграрної академії, к.е.н., професор

Резніков В.В. – Декан факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, к.е.н., професор

Макаренко П.М. – Завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавської державної аграрної академії, д.е.н., професор, член.-кор. НААН України

Казакова Н.А. – Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, к.г.н., доцент

Березіна Л.М. – Заступник завідувача, професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин Полтавської державної аграрної академії, д.е.н., професор

Яснолоб І.О. – Начальник науково-дослідного сектору Полтавської державної аграрної академії, к.е.н., доцент

Координатори:

Пантелеймоненко Андрій Олексійович, д.е.н., професор, Полтавська державна аграрна академія, *професор кафедри економіки та міжнародних економічних відносин* (panteleimonenko.andrii@pdaa.edu.ua)

Гончаренко Владислав Васильович д.е.н., професор, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, професор кафедри міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова (v.honcharenko@karazin.ua)

Проблеми розвитку третього сектора та соціально-орієнтованої економіки в Україні і світі: збірник наукових праць учасників Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції 30 березня 2021 року. Полтава, ПДАА, 2021. 141 с., ISBN 978-966-192-209-8

У збірнику подано матеріали доповідей, оприлюднених на Міжнародній науково-практичній онлайн-конференції «Проблеми розвитку третього сектора та соціально-орієнтованої економіки в Україні і світі».

Розраховано на наукових та науково-практичних працівників закладів вищої освіти і наукових установ, аспірантів, студентів, практичних працівників та широкий читацький загал.

Матеріали друкуються в авторській редакції та мовами оригіналів.

ISBN 978-966-192-209-8

<i>Камінська Т. М.</i> ВПЛИВ НЕУРЯДОВИХ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ПОСЛУГ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ЕКОНОМІКИ.....	62
<i>Миколюк О. А., Путь А. В.</i> ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ПРИНЦИПОВІ ВІДМІННОСТІ «СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА» ТА «СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА».....	65
<i>Коренюк П.І., Коваленко О.В., Коваленко А.Є.</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ.....	67
<i>Русак О.П., Паламарчук Т.М.</i> СТАТИСТИКО-АНАЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	69
<i>Дмитренко А. В., Кравченко О. В.</i> СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СИСТЕМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	74
<i>Волкова Н.В.</i> ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ.....	76
<i>Бондаренко С. І., Таранюк Л. М.</i> УЧАСТЬ «ТРЕТЬОГО СЕКТОРУ» У ПОЛІТИЧНІЙ СФЕРІ КРАЇНИ.....	78
<i>Іваніна О. В.</i> ВПЛИВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА БЮДЖЕТНИЙ ПРОЦЕС В ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ.....	80
<i>Зайцева А.С.</i> ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА.....	83
<i>Шуба М. В.</i> СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ ПОДОЛАННЯ ЕЙДЖИЗМУ.....	86
<i>Довгаль О. А., Довгаль Г.В.</i> РОЛЬ ТРЕТЬОГО СЕКТОРА У ГЛОБАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	90
<i>Небрат В.В.</i> ПРОСТОРОВА СПРАВЕДЛИВІСТЬ У ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННІ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	94
<i>Goncharenko N.</i> SOCIAL INNOVATION ECOSYSTEM FORMATION IN THE EU COUNTRIES IN THE CONDITIONS OF THE «NEW ECONOMY».....	97
<i>Березіна Л.М.</i> СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	101
<i>Гудзь Т. П.</i> ОСНОВНІ РИСИ ДЕРЖАВИ СОЦІАЛЬНОЇ РІВНОВАГИ.....	103
<i>Таранич А.В.</i> СТРАТЕГІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	106
<i>Артюх-Пасюта О. В.</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ.....	108
<i>Троян А. В.</i> СЕЗОННІСТЬ КОЛИВАННЯ КУРСУ ГРИВНІ В 2015-2019 РОКАХ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНУ ЕКОНОМІКУ.....	110
<i>Stašys R., Žegunis K.</i> THE TELEMEDICINE IN THE LITHUANIAN HEALTHCARE SYSTEM.....	112
<i>Virketis G.</i> THE IMPORTANCE OF EMERGENCY MEDICAL CARE TO A FUNCTIONING HEALTHCARE SYSTEM.....	115

4. Федулова Л. І. Соціальні інновації в системі соціально-економічних відносин. URL: http://www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/usoc/2008_3/60 (дата звернення: 17.03.2021).

5. Крюкова І.О. Соціальні інновації як стратегічний напрям розвитку інноваційної діяльності в Україні та фінансовий механізм їх реалізації. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/502> (дата звернення: 17.03.2021).

Соціальні інновації: нові шляхи вирішення старих проблем. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/presscenter/articles/2017/02/16/social-innovations-new-ways-to-solve-old-problems.html> (дата звернення: 17.03.2021).

ОСНОВНІ РИСИ ДЕРЖАВИ СОЦІАЛЬНОЇ РІВНОВАГИ

Гудзь Т. П. д.е.н., доцент

професор кафедри фінансів та банківської справи Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Витоки ідеї соціальної рівноваги криються у світогляді мислителів Античної Греції (V-IV ст. до н.е.). Так, Демокрит засуджував надмірне накопичення майна без морально обумовлених потреб у його використанні, оскільки це порушувало своєрідний демократичний баланс соціальних інтересів: «Неможливо звати багатим того, хто незадоволений використанням набутого!..»[5, с. 67]

Існуючий на сьогодні в економічній науці висновок про необхідність «відновити рівновагу» з метою позбутися виниклого «перекосу» у споживацький бік безмежних потреб сучасної особистості для здійснення переходу світової спільноти до розвитку на засадах постіндустріального суспільства, тобто до «суспільства знань» [6, с. 130], ми підтримуємо та уточнюємо – мова йде про забезпечення глобальної рівноваги між трьома складовими сталого розвитку: економікою, соціумом та екологією. Її проєкція на національному рівні – це становлення «держави соціальної рівноваги» [2, с. 452].

«Криза розпочинається із суперечностей рівноваги» [2, с. 142] і завершується тільки із досягненням якісно нового стану рівноваги, якою по суті є соціальна рівновага. Трактуючи соціальну рівновагу як гомеостаз суспільної системи, В. А. Бачинін виділяє право як провідний механізм її забезпечення: «Правові норми перешкоджають деструктивному духу всездозволеності, і, навпаки, сприяють конвенціонально-моральним ініціативам» [1, с. 215]. Таким чином, соціальною рівновагою є гомеостатичний стан цивілізаційної системи, сторони правовідносин якої виступають не суперниками, а співгромадянами, що поважають права і свободи один одного.

При цьому, підтримуючим цивілізаційний гомеостаз, фактором виступає функціональна асиметрія сторін. Взаємодоповнюваність зусиль та

збалансованість інтересів різних соціальних груп при вирішенні соціальної проблеми відіграє важливу роль у забезпеченні соціальної рівноваги. Завдяки цьому досягається врівноваження економічних, політико-правових відносин як всередині соціальної системи, так із зовнішнім світом. Саме у рівноважному стані соціальна система стає найбільш продуктивною, однак лише за умови її відкритості.

Якщо рівновага індустріальної економіки формувалася на засадах матеріального добробуту і її основною ознакою прояву була наявність прибутку, то віссю рівноваги постіндустріальної економіки є багатство особистості у своєму багатогранному прояві. Основними рисами соціальної рівноваги в державі є [2, с. 145]:

- зростаюча самодостатність особи на основі усвідомлення себе центром формування не лише особистої, а й суспільної соціально-економічної рівноваги. Подібне розуміння може сформуватися тільки у руслі всебічного розвитку свідомості кожної особистості у напрямі усвідомлення і прийняття на себе відповідальності за процеси, що відбуваються у суспільстві. Мова йде про зростання свідомості особистості, на основі переосмислення власної субординованої шкали культурних, духовних, соціальних та матеріальних (в тому числі економічних) цінностей;

- покладення в основу розбудови економічних відносин ноосферні цінності, які носять постматеріальний характер і стоять вище суто економічних інтересів;

- формування балансу між соціальною, духовною та матеріальною складовими суспільного життя;

- знаходження співвідношення особистих та суспільних інтересів, збалансованого з позиції необхідності забезпечення сталого економічного розвитку держави;

- свідомо раціональна реалізація кожним індивідом економічних свобод та безумовне виконання економічних обов'язків, покладених на нього суспільними законами та правовими актами. В цілому характер користування економічними свободами та відношення до виконання економічних обов'язків визначають фінансову поведінку фізичної особи як безпосереднього учасника економічних відносин. Масовий прояв спільних рис фінансової поведінки індивідів впливає на формування валового внутрішнього продукту та ощадно-інвестиційні процеси в економіці. До економічних свобод особистості ми відносимо: побудову шкали пріоритетності потреб та механізму їх забезпечення (тобто вироблення принципів щодо вибору джерел фінансування, методів формування доходів сімейного бюджету, напрямів його використання), розвиток власної фінансової грамотності, вибір напрямку професійної самореалізації, виду підприємницької діяльності та роду самозайнятості, тощо. Особисті економічні обов'язки, окреслені у правовому полі, включають: сплату податків, виконання фінансових зобов'язань, передбачених договірними відносинами (наприклад, погашення боргу у відповідності до кредитного договору, сплата страхових платежів, внесків на недержавне пенсійне

страхування), тощо. Крім того, виконання певного кола соціальних обов'язків також вимагають фінансового забезпечення;

– розбудова економічної політики держави на принципах соціальної справедливості та довіри, тобто здійснення переходу від держави суспільної рівноваги, де баланс забезпечується за рахунок перерозподілу ресурсів і благ між верствами населення, до держави соціальної рівноваги, яка передбачає знаходження балансу між соціальною справедливістю та економічною ефективністю. Іншими словами економічна рівновага має досягатися не за рахунок соціальної рівноваги, а навпаки, підпорядковуватися їй. Втім, важливим є те, що соціальна рівновага як стратегічна мета досяжна тільки для економічно сильної держави [2, с. 456].

Ознакою економічно розвиненого суспільства є наявність 50-60% середнього класу. За високого рівня монополізації економіки Україна має дуже низьку частку середнього класу. За оцінками експертів вона становить не вище 10%, а за результатами соціологічних опитувань – 1,1% [7]. Це поляризує суспільство на багатих-монополістів, яким вигідно тримати високі ціни з метою отримання надприбутків та бідних, які змушені оплачувати монополістичні ціни, або виїжджати за кордон у пошуках кращого життя [3, с. 138].

Про зниження загального рівня благополуччя життя в Україні свідчить Legatum Prosperity Index, в рейтингу якого за 2020 рік наша держава посіла 92 місце, втративши три позиції [8].

За даними офіційної статистики доходи найбагатших та найбідніших українців різняться вдвічі, а валовий внутрішній продукт на душу населення зростає із 2016 р., кумулятивний приріст якого станом на 01.01.2020 р. становив 1544,4 дол. США [4]. Тож за офіційними статистичними показниками Україна на шкалі «кривої Кузнеця» виглядає державою з достатньо високою економічною рівністю. Втім, за оцінками науковців-аналітиків реальний рівень поляризації доходів населення України є істотно вищим, а валовий внутрішній продукт зростає за рахунок зменшення чисельності населення України, яке відбулося впродовж 2016-2021 рр. в обсязі 1172,2 тис. осіб [4].

Забезпечити добробут держави у сучасному розумінні означає сформуванню соціальної рівноваги, тобто знайти оптимальне співвідношення між соціальною справедливістю та економічною ефективністю [2, с. 452]. Модель держави в такому новому форматі за пріоритет має реалізацію соціально-комунікативної функції. Втім, як зазначає А. С. Гальчинський, «державою соціальної рівноваги може стати лише держава, що спирається на вагомий економічний потенціал» [2, с. 456]. Україна на сьогодні має виснажений від боротьби із зовнішніми шоками та внутрішньо розбалансований економічний потенціал. У зв'язку з цим, роль держави у регулюванні рівноважного стану економіки зводиться до забезпечення для всіх підприємств рівних умов та можливостей формування мікроекономічної рівноваги. Сьогодні в Україні панують умови дикого капіталізму, рисою якого є загарбницька, жорстока боротьба між підприємствами за перебування у рівноважному стані.

Для здійснення глобальних якісних перетворень необхідно, щоб сучасна мікроекономічна рівновага прямувала у руслі ноостичних трансформацій, тобто від лінійного до нелінійного (дисипативного) типу збалансованості. Вихід за межі цього процесу або опір йому залишать підприємство на тупиковій гілці еволюції. Статична рівновага досягнута економічною системою у такому випадку знаменуватиме завершення її розвитку. На сьогодні в умовах швидкоплинної зміни факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, на нашу думку, досягнення та утримання динамічного стану економічної рівноваги виступає не лише єдино можливим шляхом виживання підприємств у надскладних умовах, а й надійною основою сталого розвитку держави у напрямі формування соціальної рівноваги.

Список використаних джерел

1. Бачинин В. А. Соціологія. Харків : Консум, 2003. 576 с.
2. Гальчинський А. С. Політична нооекономіка: начала оновленої парадигми економічних знань. Київ: Либідь, 2013. 472 с.
3. Гудзь Т. П. *Теорія і методологія формування фінансової рівноваги підприємства*: монографія. Полтава: ПУЕТ, 2018. 463 с.
4. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата перегляду: 14.03.2021)
5. Історія економічних вчень / І. П. Андрушків та ін.; за ред. Г. І. Башнянина та А. М. Вашишина. Львів: «Новий Світ-2000», 2011. 436 с.
6. Мороз О. В., Карачина Н. П., Шиян А. А. Концепція економічної безпеки сучасного підприємства: монографія. Вінниця: ВНТУ, 2011. 241 с.
7. Середній клас "по-українськи": чи існує він та хто до нього належить. URL: https://economy.24tv.ua/seredniy-klas-ukrayini-2020-hto-nalezhit-novini-ekonomiki-ukrayini_n1410016 (дата перегляду: 13.03.2021)
8. The Legatum Prosperity Index 2020: Creating the Pathways from Poverty to Prosperity. URL: <https://www.prosperity.com/globe/ukraine> (дата перегляду: 13.03.2021)

СТРАТЕГІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН ЯК ШЛЯХ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ЕКОНОМІКИ

*Таранич А.В., к.е.н, доцент,
доцент кафедри маркетингу,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

В контексті розвитку частини світової економіки як постіндустріальної постає питання щодо соціально-орієнтованої економіки, яка повинна вирівнювати соціально-економічний розвиток країн. Але навіть розвиток середнього класу як основи постіндустріалізму не вирішує цього питання, залишаючи частину населення високорозвинених країн світу поза межею бідності. Для інших країн соціально вразлива частка населення є ще більшою.